

DE LA

Real Academia de Buenas Letras

DE BARCELONA

— ✂ —

ENERO Á MARZO DE 1909

— ✂ —

UN NOU SEGELL DE LA COMTESA DONA AUREMBIAX

En nostre treball «Sigilografía dels comtes d'Urgell», publicat en lo nombre 29 d'aquest BOTLLETÍ, donarem a conèixer un fragment d'un segell de la comtesa Dona Aurembiax, que penja per medi de corretges de luda, de un pergami existent al Arxiu de la Corona d'Aragó, que conté un tractat o concordia otorgat entre aquesta senyora y'l rey en Jaume, ab data de Lleida, a 1er d'agost de 1228.

Apart de aquest exemplar, reproduhirem també un gravat de un segell de la esmentada comtesa que publica en Salazar y Castro en sa *Historia Genealógica de la casa de Lara*, vol. IV, fol. 31, gravat que si bé de dibuix molt convencional, dona una idea del verdader segell, com havém tingut ocasió de comprobarho, comparantlo ab lo fragment que's conserva al Arxiu de la Corona d'Aragó.

No teniem esment de cap altre exemplar, pertanyent a eixa comtesa, fins que reberem una interessant comunicació de Mr. August Coulon, honorable membre que fou de la Escola Francesa, de Roma, y arxiver, actualment, dels Arxius Nacionals, de Paris.

Trobantse aquest il·lustrat y peritíssim sigilògraf recorrent la Borgonya, fent estudis pera publicar los segells d'eixa antiga regió de la França, y continuar la sèrie d'inventaris començats per Demay, va descobrir, en lo Museu de la *Société Eduenne*, d'Autún, una matriu de coure, d'un nou segell pertanyent a Dona Aurembiax, havent tingut la atenció, que molt li agrahim, de comunicarnos la troballa y remètrens una empremta de la susdita matriu, que reproduhim en la adjunta làmina.

Aquest segell, com se veu, té la forma rodona, y son diàmetre mideix 48 mm. En lo centre apareix la divisa dels escachs, rodejada

d'un cercle ahón s'apoyen, colocades en forma circular, vuit calderes, tancades per un segón cercle que conté la llegenda que diu axí:

† ✠:AVR:ERBIAIX:COMITIS:VRGE
LENSIS

(*Sigillum Aurembiax comitise Vrgelensie*)

Ara be; no sabém si's tracta d'una matriu autèntica o falsa. Monsieur Coulon, fundantse en que les matrius, comunament, eren trencades al esdevenir la mort del personatge a qui pertanyien, y que, en conseqüència se fan sospitoses les qui corresponent a aquells segles llunyans, aparexun en nostres dies, dupta, també, respecte a la autenticitat de la metexa, si be creu que en cas de ser falsa podria be ésser una falsificació antiga.

No'ns atrevím a afermar una cosa ni altre. De totes maneres, encare que no resultés autèntica, sempre fore a basa d'un nou segell verda der de Dona Aurembiax que s'hauria obrat aquesta matriu y en aquest concepte és interessant son conexement.

Apar una raresa que aytal matriu hage anat a parar a Autún. Havent preguntat per conduete de Mr. Coulon, al conservador del Museu a qui pertany, sobre la procedencia de la meteix a, per si podia donarnos quelcòm de llum pera aclarir aquesta raresa, resulta que no hi ha antecedents de cap mena, ignorantse per complert lo motiu de trobarse en l'esmentat Museu.

Autún és una ciutat de França que pertany al departament del Saône et Loire, antigament capital del Autunois, que formava part del ducat de Borgonya.

¿Quina relació podia haverhi entre la comtesa d'Urgell Dona Aurembiax, y aquesta ciutat y regió de la França pera que esdevingués possehidora de aytal segell?

Enrich, net de Robert I, duch de Borgonya, casà ab Teresa, filla d'Alfons VI^è de Castella, l'any 1095 y rebé d'aquest monarca, en recompensa de la ajuda que li havia donat en ses lluytes contra'ls alarbs, la regió de la Lusitania, compresa entre'l Duero y'l Minyo, ab lo títol de comte, essent aquest príncep la soca y origen dels reys de Portugal.

Son fill y successor, Alfons I, tingué una filla anomenada Matilde, que's desposà ab Eudes III, duch de Borgonya.

Sanxo 1er, anomenat lo *poblador*, net d'Enrich de Borgonya, succehí a son pare Alfons I, en lo reyalme de Portugal, en 1185, y casà ab Dolça, filla de Ramón Berenguer IV, tinguent de aquest matrimoni, entre altres fills, á l'infant en Pere de Portugal, qui, en juliol de 1229, se desposà ab Dona Aurembiax, comtesa d'Urgell.

MATRIU DE SEGELL DE LA COMTESA D'URGELL DONA AUREMBIAX,
QUÈ'S CONSERVA EN LO MUSEU DE LA *SOCIÉTÉ EDUENNE*, D'AUTUN

¿Aquesta investigació històrica referent a les relacions que existiren entre lo reyalme de Portugal y'l ducat de Borgonya, y d'aquell ab la comtesa Dona Aurembiax per son matrimoni ab l'infant en Pere, podria aclarirnos quelcòm lo fet de trobarse a Autún, o sia dintre la demarcació del ducat, la matriu de segell de que's tracta? ¿No podria ésser que donades les relacions de família entre l'infant de Portugal y'l ducat de Borgonya, hagués anat a parar a n'aquella regió de la França aytal matriu?

FERRÁN DE SAGARRA

ITINERARIO DEL REY ALFONSO III DE CATALUÑA IV EN ARAGÓN EL CONQUISTADOR DE CERDEÑA

Jaime II, que no había tenido hijos de su primera esposa Isabel de Castilla, casó en segundas nupcias con Blanca de Anjou, en octubre de 1295, y ésta le dió abundante sucesión. El primogénito, llamado también Jaime, nació á fines de 1296, y fué nombrado lugarteniente y procurador de su padre en 1301. La razón de Estado aconsejó la unión de este joven príncipe con una hija del rey Fernando de Castilla, y Jaime II pactó este matrimonio en 1308. Pero, apenas llegado el príncipe heredero á edad de la pubertad, sintió repulsión invencible, no sólo á esta imposición de la razón de Estado, sino que á gobernar y reinar, prefiriendo vida independiente y obscura. Renunció al casamiento y á la sucesión á la corona en 1319, pasando la categoría de presunto heredero al segundogénito, Alfonso, nacido en 1297 y casado, desde 1314, con Teresa de Entenza, sobrina de Ermengol X, conde de Urgell, heredando este condado los jóvenes esposos por mediación del Rey.

Para formar el itinerario de Alfonso III, no solamente desde 1327 hasta 1336, período del reinado, sino en vida de su padre Don Jaime, mientras desempeñó el cargo de procurador y lugarteniente, al substituir en tales cargos á su hermano dimisionario, nos hemos valido de la serie de Registros de Cancillería correspondientes á dicha lugartenencia desde 1318, conservados en el Archivo de la Corona de Aragón, y señalados en la numeración general con los números del 363 al 425, y luego los correspondientes á su gobierno como soberano, desde 426 al 585. En dichos registros hay transcritos bastantes documentos anteriores á la data del comienzo de la lugartenencia, los que permiten fijar la residencia del infante Alfonso desde el año 1314, y que son referentes á asuntos administrativos del condado de Urgell, que poseía desde el día de su citado casamiento con Teresa de Entenza (10 noviembre de 1314), celebrado en la catedral de Lleyda. El 24 del mismo mes de noviembre estaba en Agramunt, y en dicho día y lugar signó un pri-